

”Look to Tåsen”

Mette L’orange hilser en gryende interesse for farger velkommen. Men påpeker at i arkitekturen må farge settes i riktig kontekst, og vurderes i forhold til form, materialitet og stedstilhørighet.

For en som kjemper for kolorismen kommer en snikende angst: Skal vi se nok en bygård, et borettslag eller et vakkert fargesatt bolighus overmalt i hvitt eller grått? Eller skal vi tro på trendnissene som bebuder at fargene er på vei tilbake?

Spørsmålet er imidlertid hvilke farger og hvordan disse blir brukt i forhold til form, materialitet og stedstilhørighet.

Når det gjelder det siste er jeg egentlig litt oppstemt, fordi jeg har flyttet atelier til et område som byr på saftige kulører over et ganske stort område. Her er varme, røde hus, flotte grønnfarger, ulike gule toner satt opp mot mer dempede jordfarger. En og annen blå og grå tone skaper kjølige kontraster mellom de varme fargeinnslagene. Man finner hvitfargen, men den dominerer ikke.

IKKE HVITT: På Tåsen og i områdene rundt er det ikke de hvite husene som dominerer.

Orginal funkis med farger

Jeg snakker om Tåsen nordvest i Oslo, og om de omkringliggende områder som Berg og Nordberg. Dette er tidstypiske villaområder som utviklet seg i årene før første verdenskrig. I dag representerer de et fredelig og nesten ujålete middelklassområde med villaer og mindre blokker uten altfor mye "hageutbygging".

Verneprosess i gang

Det finnes nedskrevet lokal arkitekturhistorie som jeg ikke rekker innom nå, men særlig interessant er mengden av originale funkishus. Vår store funkisarkitekt Arne Korsmo har blant annet tegnet flere villaer i disse strøkene.

Byantikvaren har selvfølgelig også sans for området og har en verneprosess gående. Hun kan fortelle at dette tar tid fordi hvert eneste hus skal vurderes for den gule listen.

Jeg er spent på denne prosessen. Hva skjer med fargene i forhold til vernetanken? Ifølge Byantikvaren er ikke fargesetting tatt med som en regulerbar størrelse i de aktuelle områdene. Det vil si at de som bor i husene i store trekk må klare å bevare kolorismen på eget initiativ. Kan vi stole på at dette holdes i hevd? Finnes det for eksempel nok kunnskap i forhold til husenes stilart og epoke? Især bør man ha et skarpt blikk på funksjonalismens karakteristiske fargebruk, da det er den mest markante stilarten i verneplanen.

FARGERIK LÆRING: Elevene på Berg skole lærer i fargerike omgivelser.

Det nordiske lyset krever sitt av fargene

”Funkisen” fikk sin største betydning her i landet i perioden 1925–1940, men beholdt fortsatt sin popularitet gjennom hele det forrige århundre. Arkitekt Arne Korsmo ble en hærfører i utviklingen av fargeholdninger, med uttalelser som at det nordiske lyset krever en varmere fargeholdning enn den man finner i Middelhavslandene. Sammen med sin kompanjong Sverre Aasland fant han forbildene i blant annet den svenske arkitekten Gunnar Asplunds arkitektur. Bauhaus-skolen, De Stijl-bevegelsen og Bruno Taut skal også ha influert Korsmo og hans samtidige, selv om den fremste internasjonale inspirasjonen nok var Le Corbusier.

VILLA: Arne Korsmos egne røde villa i John Collets allé passer godt inn.

Innførte nye farger

Aasland og Korsmo skapte dog endring i forhold til Le Corbusiers hvite fasader, ved å introdusere en ny og spennende palett med kraftig røde og gyldne farger, samt grønne og blå nyanser. Denne moten besto lenge, særlig på trehusene, men også dempede og såkalte «urene» farger som gusjebrunt og gusjegrønt ble populære.

Funkisperioden så ofte listverk, dører og vinduer behandlet med kontrastfarger. Hus ble også delt horisontalt og fargesatt i to farger, der fargene på detaljene kunne bli brukt omvendt på de to etasjene.

Fare for feiltolkninger

Murfunkisen kunne være grønnlig og brunlig, med rødt og oker som andre alternativer, hvis den da ikke var hvit, med ganske kraftige aksenter i grønt, blått, oker og rødt. Den hvite fargen var altså slett ikke enerådende under funksjonalismen, slik mange liker å tenke. Når arkitekturhistorien formidles gjennom svart–hvitt-fotografier, kan fatale feiltolkninger oppstå, som dessverre fort sementeres.

Frykter myten

Denne myten gjelder flere stilarter i området, og jeg er redd for at det hele langsomt forvandles mot en grå/hvit, lys koloritt.

Om man likevel klarer å regulere fargebruken i disse bortgjemte perlene er jeg redd det tar for lang tid. "Mens gresset gror, dør kua" er vel det rette ordtaket i denne sammenheng.

MANGLER KUNNSKAP: Mette L'orange stiller spørsmål ved om det er nok kunnskap blant folk om husenes stilart og epoke til å kunne bevare kolorismen. Hun frykter at det kan gå mot en hvit/grå koloritt også her.

En appell til antikvariske myndigheter

Kan man komme prosessen i forkjøpet med god bevisstgjøring? Kanskje er det flere steder og byer som bør være oppmerksom på slike prosesser. Så da blir dette en appell til antikvariske myndigheter i det ganske land: "Inkluder fargespørsmål i vernearbeidet når det gjelder både enkeltbygningers karakter og stedsidentitet."

Mette L'orange

Billedkunstner og sivilarkitekt. Professor i farge ved Kunsthøgskolen i Oslo og Kunst og designhøgskolen i Bergen. Arbeider også med maleri, utsmykking og romlige installasjoner, fokus på farger i to og tre dimensjoner.

Gul liste

Byantikvarens gule liste er ifølge Byantikvaren i Oslo "en oversikt over registrerte verneverdige kulturminner og kulturmiljøer i Oslo". Dette er bygninger og miljøer en ønsker å bevare. I Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden. Publikum kan søke i Gul liste i Kulturminnesøk.